

Crna Gora
Ministarstvo finansija

Adresa: ul. Stanka Dragojevića 2,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 242 835
fax: +382 20 224 450
www.mif.gov.me

Br: 02-03-430/23-2676/2

Podgorica, 19.04.2023.godine

MINISTARSTVO LJUDSKIH I MANJINSKIH PRAVA
-n/r ministra, gospodina Fatmira Gjeke -

Poštovani gospodine Gjeke,

Povodom *Predloga akcionog plana za 2023. godinu za sprovođenje Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori za period 2019-2023 godine*, Ministarstvo finansija daje sljedeće

MIŠLJENJE

Strategija za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. godine, čija je realizacija u toku, predstavlja izraz kontinuiteta politike Vlade Crne Gore i njene posvećenosti da i dalje radi na unapređenju i zaštiti prava i sloboda LGBTI osoba.

Na tekst Predloga akcionog plana i pripremljeni Izvještaj o analizi uticaja propisa, sa aspekta implikacija na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

Uvidom u dostavljeni akt i Izvještaj o analizi uticaja propisa, navedeno je da su za realizaciju mjera obezbijedena finansijska sredstva za 42 aktivnosti iz oblasti nadležnosti institucija odgovornih za sprovođenje Akcionog plana u okviru njihovih redovnih budžetskih sredstava u ukupnom iznosu od 42.750,00 € u 2023. godini. Shodno Zakonu o nevladinim organizacijama, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava je krajem 2022. godine raspodijelilo 250.000,00 € nevladinim organizacijama kroz finansiranje 14 projekata NVO u oblasti zaštite i promovisanja ljudskih i manjinskih prava – zaštita i unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba, koji će se realizovati tokom 2023. godine a odnose se i na pojedine aktivnosti predviđene ovim Predlogom akcionog plana. Takođe, Izvještajem se navodi da su dodatno obezbijedena i sredstva putem projekata nevladinih organizacija za realizaciju nekih od predloženih aktivnosti, kao i donatorskih sredstava međunarodnih organizacija. Ukoliko odobrena budžetska sredstva ne budu dovoljna za realizaciju aktivnosti, obezbijediće se dodatna donatorska sredstva. Nadalje, Izvještajem se navodi da implementacijom propisa ne proizilaze međunarodne finansijske obaveze.

Saglasnost na Predlog akcionog plana za 2023. godinu za realizaciju predmetne Strategije uz izjavu da su obezbijedena sredstva za 2023. godinu, dostavile su sledeće institucije: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo kulture i medija, Ministarstvo sporta i mladih, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Uprava za ljudske resurse, Zavod za socijalnu i dječiju zaštitu, Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, Socijalni savjet.

Shodno navedenom, Ministarstvo finansija, sa aspekta budžeta, nema primjedbi na *Predlog akcionog plana za 2023. godinu za sprovođenje Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori za period 2019-2023. godine*, uz napomenu da se sredstva potrebna za sprovođenje istog usklade sa sredstvima planiranim Zakonom o budžetu Crne Gore za 2023. godinu u okviru budžeta potrošačkih jedinica koje su prepoznati kao nosioci aktivnost.

Dodatno, imajući u vidu da se radi o udruživanju finansijskih sredstava iz različitih izvora finansiranja, napominjemo da je realizaciju aktivnosti predviđenih ovim Predlogom akcionog plana potrebno uskladiti sa stepenom ostvarenja sredstava iz istih.

S poštovanjem,

MINISTAR

mr Aleksandar Damjanović

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA	
PREDLAGAČ PROPISA	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava
NAZIV PROPISA	Predlog Akcionog plana za 2023.godinu za realizaciju Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023
<p>1. Definisane probleme</p> <ul style="list-style-type: none"> - Koje probleme treba da riješi predloženi akt? - Koji su uzroci problema? - Koje su posljedice problema? - Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri? - Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)? 	
<p>Strategija za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023, čija je realizacija u toku, predstavlja izraz kontinuiteta politike Vlade Crne Gore i njene posvećenosti da i dalje radi na unapređenju i zaštiti prava i sloboda LGBTI osoba. Ona predstavlja odgovor na uočen izazov u vezi sa društvenim prihvatanjem LGBTI osoba, odnosno na još uvijek izraženu društvenu percepciju opterećenu stereotipima i predrasudama prema ovoj društvenoj grupi, koja u postojanju LGBTI osoba vidi kršenje morala i vrijednosti o poželjnom načinu života.</p> <p>Strategija se temelji na izvještajima i preporukama brojnih međunarodnih tijela, kojima su sugerisana unapređenja u politici zaštite LGBTI osoba, posebno sa aspekta primjene zakona na zaštiti njihovih prava i sloboda, kao i sa aspekta njihove bolje inkluzije u različitim sferama društvenog života.</p> <p>Istraživanje "Oblici, obrasci i stepen diskriminacije u Crnoj Gori - trendovi i analiza" ukazuje da LGBTI osobe u odnosu na druge ranjive i marginalizovane društvene grupe u Crnoj Gori uživaju najmanju podršku građana i građanki u borbi za svoja prava i ta podrška se kreće na nivou od 43% u prilog zaštiti prava LGBTI osoba, odnosno 57% njih ne podržava napore na ostvarivanju prava ove društvene grupe. Ovaj podatak jasno ukazuje da je homofobija/transfobija u Crnoj Gori još uvijek izražena na visokom nivou, te da kvalitet života ove društvene grupe bitno zavisi od jačanja bezbjednosti i institucionalne zaštite ljudskih prava LGBTI osoba. Uzroke ovakvog odnosa građana i građanki prema LGBTI osobama treba tražiti u i dalje snažnom uticaju anahronog dijela tradicijskog nasleđa, koje u postojanju LGBTI osoba vidi kršenje morala i vrijednosti o poželjnom načinu života. Ovakav limitirajući uticaj negativnih aspekata tradicije je dodatno ojačan stereotipima i predrasudama prema LGBTI osobama, koji su evidentno prisutni u crnogorskoj javnosti, a koji podstiču diskriminaciju i nasilje nad LGBTI osobama.</p> <p>U slučaju nepreduzimanja mjera kojima bi se adresirali identifikovani izazovi u kontekstu promjene društvene percepcije LGBTI osoba i njihovog društvenog prihvatanja u narednom periodu, došlo bi do diskontinuiteta u procesu promjene društvene svijesti, čime bi usvajanje nediskriminatornih obrazaca ponašanja i razvoj kulture tolerancije i prihvatanja LGBTI osoba bio suštinski ugrožen. Bez promjene društvene svijesti ne može se stvoriti pouzdana osnova za adresiranje izazova sa kojima se LGBTI osobe</p>	

suočavaju u svakodnevnom životu, niti bi mjere koje preduzimaju institucije na zaštiti i unapređenju njihovih ljudskih prava imale održivi karakter.

U prethodnom periodu unaprijeđen je normativni i institucionalni okvir zaštite ljudskih prava LGBTI osoba, kroz unapređenje krivičnog i prekršajno-pravnog zakonodavstva, odnosno kroz uspostavljanje Institucije Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore. 2020. godine usvojen je i Zakon o životnom partnerstvu lica istog pola, a Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava trenutno radi na Nacrtu zakona o pravnom prepoznavanju rodnog identiteta po osnovu samoodređenja, koji će transrodnim osobama omogućiti promjenu oznake pola u matičnim registrima bez obaveze da se prethodno izvrši sterilizacija, što predstavlja povredu jednog od ljudskih prava, kao i pravo na dostojanstven život. Usvajanje ovog Zakona je obaveza koja proističe iz gore navedene Strategije I biće sastavni dio Akcionog plana za 2023. godinu.

I pored uspostavljenog normativnog okvira za zaštitu ljudskih prava LGBTI osoba, Diskriminacija po osnovu seksualne orijentacije je znatno veća u 2022. godini (20.8%) u poređenju sa podacima iz 2020. godine (17%). Stepen diskriminacije u oblasti zapošljavanja kada su u pitanju LGBTI osobe je povećan u odnosu na 2020. godinu (sa 34.9% na 38.5%). Razloge ovako izraženog skora istraživanja treba tražiti kako u rasprostranjenim predrasudama prema LGBTI osobama (prisutnim i u radnom okruženju), tako i u izostanku konkretnih aktivnosti poslodavaca na kreiranju inkluzivnog radnog okruženja, te prirodi „coming out“ procesa kroz koji prolaze LGBTI osobe i koji ih dovodi do „suočavanja“ sa okolinom.

Nerješavanje ovog problema u sektoru zapošljavanja ostavilo bi „otvoren“ prostor za dalju diskriminaciju LGBTI osoba, obeshrabilo bi ih da u punom kapacitetu doprinose radnom procesu na radnom mjestu koje obavljaju, što bi se na kraju reflektovalo i na produktivnost privrednih subjekata koji ne koriste pune potencijale svojih zaposlenih.

Istraživanja pokazuju da je u poslednjih 12 godina, stepen diskriminacije prema ženama smanjen (2.9%), a kada je riječ o licima sa invaliditetom i Romima i Egipćanima promjena gotovo da nema. Jedina oblast gdje mjerimo povišeni stepen diskriminacije u poređenju sa 2010. godinom jeste seksualna orijentacija. Prema najnovijim istraživanjima iz 2022. godine, procjena građana je da je danas diskriminacija generalno na višem nivou nego što je to bio slučaj 2020. godine.

U kontekstu društvenog prihvatanja LGBTI osoba u Crnoj Gori indikativan je i Izveštaj ECRI-ja o Crnoj Gori, koji konstatuje da je LGBTI zajednica najčešća meta govora mržnje i nasilja u Crnoj Gori, te da se društveni mediji u velikoj mjeri koriste za napade na LGBTI osobe, te da one doživljavaju različite oblike diskriminacije u svom svakodnevnom životu.

Uzroke za to treba tražiti u neadekvatnoj primjeni normativnog okvira za zaštitu od diskriminacije i nasilja nad LGBTI osobama, što se ogleda u „blagom“ kažnjavanju prekršioca zakona, nedovoljnoj obučenosti pravosudnih organa za njegovu primjenu, kao i samoj neinformisanosti LGBTI osoba o njihovim zakonskim pravima i instrumentima zaštite.

U slučaju nepreduzimanja mjera kojima bi se adresirali identifikovani izazovi, izostala bi djelotvorna primjena zakona, a time i djelotvorno odvracanje od diskriminatornih i nasilnih akata prema LGBTI osobama. Posljedice bi u tom slučaju bile i narušavanje povjerenja građana/ki u institucije zadužene za zaštitu njihovih prava, ohrabivanje netolerantnih i isključivih društvenih stanovišta prema LGBTI zajednici, povećan broj slučajeva ugrožavanja bezbjednosti LGBTI osoba, povećan broj predavki LGBTI osoba pred Evropskim sudom za ljudska prava, te potpuna marginalizacija ove društvene grupe.

2. Ciljevi

- Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?
- Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.

Strategija za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023, predstavlja izraz kontinuiteta politike Vlade Crne Gore i njene posvećenosti da i dalje radi na unapređenju i zaštiti prava i sloboda LGBTI osoba.

Ona predstavlja odgovor na uočen izazov u vezi sa društvenim prihvatanjem LGBTI osoba, odnosno na još uvijek izraženu društvenu percepciju opterećenu stereotipima i predrasudama prema ovoj društvenoj grupi, koja u postojanju LGBTI osoba vidi kršenje morala i vrijednosti o poželjnom načinu života.

Strateški ciljevi Strategije su:

1. „Unaprijeđeno društveno prihvatanje LGBTI osoba kroz snažniju podršku građana/ki ostvarivanju njihovih prava, jačanju nediskriminatornog karaktera sistema obrazovanja i eliminaciju diskriminacije u pogledu prava LGBTI osoba na sopstvenu kulturu.“
2. „Unaprijeđen normativni okvir i njegova primjena za zaštitu ljudskih prava LGBTI osoba.“
3. „Unaprijeđen pristup radu, uslugama i servisima podrške za LGBTI osobe.“

Da bi se ostvarili ti ciljevi, identifikovano je tri ključne oblasti djelovanja:

1. Društveno prihvatanje LGBTI osoba;
2. Bezbjednost i zaštita ljudskih prava LGBTI osoba;
3. Pristup radu, uslugama i servisima podrške.

U okviru svake od ovih oblasti, formulisani su strateški i operativni ciljevi uz programske mjere i aktivnosti za ostvarenje tih ciljeva, uz prateće indikatore učinka i rezultata kojima se mjeri uspješnost njihovog sprovođenja i njihov doprinos ostvarivanju ciljeva Strategije. Za sprovođenje Strategije svake godine se formulišu godišnji akcioni planovi, za čiju implementaciju je zadužen Nacionalni tim za koordinaciju praćenja primjene Strategije, formiran Rješenjem br. 01-023-709/19-29 od 1. avgusta 2019. godine.

Ustav Crne Gore daje pravnu osnovu za promovisanje, jačanje i unaprijeđenje zaštite osnovnih ljudskih prava i sloboda, uključujući i prava i sloboda lezbejki, gejeva, biseksualaca/ki, transrodnih i interseksualnih osoba (u daljem tekstu: LGBTI), i potvrđuje obavezu Crne Gore da poštuje međunarodne standarde u tom kontekstu.

Pravna osnova za promovisanje, jačanje i unapređenje zaštite osnovnih ljudskih prava i sloboda sadržana u Ustavu Crne Gore je dalje operacionalizovana kroz posebne zakone. To su Krivični zakon Crne Gore, Zakon o zabrani diskriminacije i na kraju Zakon o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore kojim je kreiran dodatni mehanizam zaštite od diskriminacije LGBTI osoba, pored postojećih inspekcijskih i pravodusnih mehanizama.

Kada govorimo o nacionalnom strateškom okviru, u okviru kojeg je elaborirana Strategija za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023, ovdje treba prvenstveno ukazati na Nacionalnu strategiju održivog razvoja do 2030. (u daljem

tekstu: NSOR), kao dugoročnu viziju održivog razvoja Crne Gore. Ovim dokumentom su proklamovani prioritetni ciljevi i mjere sveukupnog društveno-ekonomskog razvoja Crne Gore, uz puno integrisanje zahtjeva Ujedinjenih nacija utvrđenih Agendom Ujedinjenih nacija za održivi razvoj do 2030. godine.

NSOR, kao jedan od ključnih ciljeva koji doprinose održivom razvoju Crne Gore, definiše da treba: „Obezbijediti inkluzivno i kvalitetno obrazovanje i promovisati mogućnosti cjeloživotnog učenja za sve“. Ovaj cilj se, između ostalog, ima ostvariti kroz podršku vrijednostima, normama i obrascima ponašanja značajnim za održivost društva, a koja se ima postići i kroz realizaciju sledećih mjera:

- ✓ *Eliminisati diskriminaciju LGBT osoba;*
- ✓ *Podsticati kulturnu raznolikost kroz osnaživanje kulturne djelatnosti marginalnih i marinalizovanih grupa (mladi, stari, žene, LGBT osobe, osobe sa invaliditetom) i obezbijediti toleranciju prema tom segmentu kulture;*

Sa aspekta Pravaca razvoja Crne Gore 2018-2021. godine, a u kontekstu ostavarivanja ljudskih prava LGBTI osoba, treba imati u vidu da je ovim dokumentom u okviru prioriteta 4.3 Inkluzivni rast ukazano na potrebu povećanja zaposlenosti, uz uključivanje ljudi svih starosnih dobi u upravljanju promjenama, kroz ulaganje u vještine i obuke, modernizaciju tržišta rada i sistema socijalne zaštite, uz uvažavanje standarda EU.

Crna Gora, kao nezavisna i međunarodno priznata država, članica Ujedinjenih nacija (u daljem tekstu: UN), NATO-a i zemlja kandidatkinja za ulazak u Evropsku uniju (u daljem tekstu: EU), shodno svojim međunarodno preuzetim obavezama koje proizilaze iz članstva u međunarodnim organizacijama, ratifikacije međunarodnih sporazuma, a posebno ratifikacije Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju EU, obavezna je da, na bazi ustavnih odredbi osigura poštovanje ljudskih prava i sloboda svih njenih građana i građanki na nediskriminatornoj osnovi i nezavisno od njihovih ličnih svojstava, uključujući seksualnu orijentaciju, rodni identitet i/ili interseksualne karakteristike.

Sa aspekta politika EU u predmetnoj oblasti, ovdje treba ukazati i na Strategijski plan 2016-2020 (DG Justice and consumers)¹. Ovim dokumentom su navedeni specifični ciljevi koje treba ostvariti na prostoru EU, a koji jasno ukazuju na težište EU politika u oblasti zaštite i unapređenja ljudskih prava LGBTI osoba:

- ✓ *Manje diskriminacije po osnovu pola, rase i etničke pripadnosti, religijskih uvjerenja, invaliditeta, starosti i seksualne orijentacije;*
- ✓ *Manje rasizma, ksenofobije, homofobije, anti-semitizma, mržnje prema muslimanima i drugih formi netolerancije;*
- ✓ *Više diverziteta na radnom mjestu;*

Slijedeći navedeno, treba dodati i to da je Evropska komisija (u daljem tekstu: EK) 6. februara 2018. godine usvojila strategiju za „Vjerodostojnu perspektivu proširenja i pojačanu saradnju EU sa zapadnim Balkanom“, kojom se potvrđuje evropska budućnost regiona zapadnog Balkana, uključujući Crnu Goru, kao geostrateško ulaganje u stabilnu, jaku i ujedinjenu Evropu koja se temelji na zajedničkim vrijednostima.

Posmatrano sa aspekta konkretnih obaveza Crne Gore u kontekstu pridruživanja EU, treba podsjetiti da je Vlada Crne Gore usvojila Akcioni plan za Poglavlje 23 „Pravosuđe

¹ Strategic plan 2016-2020 (DG Justice and consumers). Ref. Ares(2016)1295393
https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/strategic-plan-2016-2020-dg-just_march2016_en.pdf

i temeljna prava², kroz koji su definisane konkretne mjere koje se tiču zaštite i unapređenja ljudskih prava LGBTI osoba, i to:

- ✓ **3.6.3.2 Jačati kapacitete i promovisati antidiskriminatorско ponašanje kroz kontinuirano sprovođenje seminara/radionica i treninga prema utvrđenom Planu implementacije;**
- ✓ **3.6.3.7 Organizovati školske kampanje o nenasilju i nediskriminaciji na svim nivoima, uključujući društvene mreže – kampanja Savjeta Evrope „Borba protiv govora mržnje na internetu”;**
- ✓ **3.6.3.9 Promovisati principe i implementirati mjere Strategije među kadrom u sistemu obrazovanja i vaspitanja;**
- ✓ **3.6.3.10 Poboljšati smještajne kapacitete LGBT skloništa i pratećih servisa;**
- ✓ **3.6.3.12 Obučavati socijalne i stručne radnike u centrima za socijalni rad i ustanovama socijalne i dječje zaštite, u cilju razumijevanja i unapređenja kvaliteta života LGBT osoba u porodici i zajednici;**
- ✓ **3.6.3.13 Potpisati Memorandum o razumijevanju o mjerama u borbi protiv diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta i promociji tolerancije prema LGBT osobama sa lokalnim vlastima;**
- ✓ **3.6.3.14 Obučiti policijske službenike za senzibilan rad sa LGBT zajednicom;**
- ✓ **3.6.3.15 Izvršiti analizu postojećih evidencija podataka o zločinima iz mržnje i diskriminacije. Provjeriti nacionalne strukture i procedure za istrage kršenja prava LGBT osoba;**
- ✓ **3.6.3.17 Vršiti obuke zdravstvenih radnika i medicinskog osoblja i unapređivati servis za rad sa LGBT zajednicom u cilju razumijevanja i unapređenja kvaliteta života LGBT osoba;**
- ✓ **3.6.3.18 Institucionalizovati odnose zdravstvenih vlasti sa LGBT zajednicom kroz potpisivanje sporazuma o saradnji i razvijanje zajedničkih inicijativa;**
- ✓ **3.6.3.19 Kreirati bazu LGBT eksperata i aktivista u cilju mobilizacije za konsultacije povezane sa procesom donošenja odluka;**

Prilikom izrade LGBTI Strategije razmotrene su i preporuke Evropske komisije za borbu protiv rasizma i netolerancije (u daljem tekstu: ECRI) izdate u okviru njenog Izvještaja o Crnoj Gori iz septembra 2017. godine, kao i Preporuka Komiteta ministara državama članicama o mjerama za borbu protiv diskriminacije na osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta CM/Rec(2010)5³, koje su detaljnije elaborirane u okviru poglavlja „Presjek stanja i ključni problemi koje treba adresirati u narednom periodu“, i koje su inkorporirane u mjere strategije.

² <https://www.eu.me/mn/23>

³ <http://media.cgo-cce.org/2013/06/22-Preporuka.pdf>

3. Opcije

- Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).
- Obrazložiti preferiranu opciju?

Realizacijom ciljeva predviđenih ovim Akcionim planom će se doprinijeti smanjenju diskriminacije LGBTI osoba i povećanju njihovog društvenog prihvatanja, što će doprinijeti poboljšanju kvaliteta života ove ranjive društvene grupe.

U slučaju zadržavanja statusa *quo* i nepreduzimanja mjera kojima bi se adresirali identifikovani izazovi u kontekstu promjene društvene percepcije LGBTI osoba i njihovog društvenog prihvatanja u narednom periodu, došlo bi do diskontinuiteta u procesu promjene društvene svijesti, čime bi usvajanje nediskriminatornih obrazaca ponašanja i razvoj kulture tolerancije i prihvatanja LGBTI osoba bio suštinski ugrožen.

Bez promjene društvene svijesti ne može se stvoriti pouzdana osnova za adresiranje izazova sa kojima se LGBTI osobe suočavaju u svakodnevnom životu, niti bi mjere koje preduzimaju institucije na zaštiti i unapređenju ljudskih prava imale održivi karakter.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima).
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti.
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.
- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

- Usvajanje Akcionog plana za 2023.godinu doprinijeće ostvarenju zadatih strateških i operativnih ciljeva Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023 godine. Uticaće na unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori, tj. uticaće na povećanje njihovog društvenog prihvatanja, smanjiće broj slučajeva ugrožavanja bezbjednosti LGBTI osoba, kao i povećati njihovu inkluziju u sve sfere društvenog života.

-Primjena propisa neće stvoriti troškove građanima i privredi.

-Pozitivne posljedice donošenja propisa postoje i bez troškova. Kao pozitivni rezultat realizacije mjera predviđenih Strategijom između ostalog je potvrda ostvarenog napretka u uspostavljanja vladavine prava, poštovanju temeljnih prava i političkih kriterijuma za za punopravno članstvo Crne Gore u EU. Samim tim, postići će se veći stepen poštovanja ljudskih prava i sloboda pripadnika ove ranjive populacije što će voditi daljem napretku u primjeni standarda EU u ovoj oblasti.

- Propisom se ne podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.

- Propisom se ne stvaraju administrativna opterećenja i biznis barijere.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti.
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti.
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijeđena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će prosteći finansijske obaveze?
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?
- Obrazložiti metodologiju koja je korišćena prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti.
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?
- Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa? Obrazložiti.

- 1) Za realizaciju mjera obezbijeđena su finansijska sredstva za 42 aktivnosti iz oblasti nadležnosti institucija odgovornih za njegovo sprovođenje u okviru njihovih redovnih budžetskih sredstava: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo kulture i medija, Ministarstvo sporta i mladih, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Uprava za ljudske resurse, Zavod za socijalnu i dječiju zaštitu, Centar za obuku u sudstvu i državnom tuilaštvu, Socijalni savjet u ukupnom iznosu od 42. 750,00€ u 2023. godini. Shodno Zakonu o nevladinim organizacijama, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava je krajem 2022. godine raspodijelilo 250.000,00€ nevladinim organizacijama kroz finansiranje 14 projekata NVO u oblasti zaštite i promovisanja ljudskih i manjinskih prava - zaštita i unapređenje ljudskih prava LGBTI osoba⁴⁵, koji će se realizovati tokom 2023. godine a odnose se i na pojedine aktivnosti predviđene ovim Akcionim planom. Takođe, Ministarstvo će i u II kvartalu ove godine raspisati novi Javni konkurs za 2023.godinu.
Pored navedenog, dodatno su obezbijeđena i sredstva putem projekata nevladinih organizacija za realizaciju nekih od predloženih aktivnosti, kao i donatorska sredstva međunarodnih organizacija. Ukoliko odobrena budžetska sredstva ne budu dovoljna za realizaciju aktivnosti, obezbijediće se dodatna donatorska sredstva kako bi realizacija aktivnosti bila zadovoljavajuća.
- 2) Nije potrebno izdvajanje finansijskih sredstava.
- 3) Implementacijom propisa ne proizilaze domaće i međunarodne finansijske obaveze.
- 4) Za realizaciju mjera obezbijeđena su finansijska sredstva za 42 aktivnosti iz oblasti nadležnosti institucija odgovornih za njegovo sprovođenje u okviru njihovih redovnih budžetskih sredstava: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo kulture i medija, Ministarstvo sporta i mladih, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo

⁴⁵ Sredstva koja su dodijeljena iz Budžeta CG nevladinim organizacijama kroz Javni konkurs za finansiranje projekata i programa NVO-a u oblasti unapređenja kvaliteta života LGBTI osoba (174.897, 05 eura) nijesu planirana Akcionim planom za 2021. godinu, tj. nije preciziran iznos koji se planira raspodijeliti.

⁵Odluka o raspodjeli sredstava za finansiranje projekata NVO-Unapređenje kvaliteta života L (www.gov.me)

ekonomskog razvoja i turizma, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Uprava za ljudske resurse, Zavod za socijalnu i dječiju zaštitu, Centar za obuku u sudstvu i državnom tuilaštvu, Socijalni savjet u ukupnom iznosu od 42. 750,00€ u 2023. godini.

- 5) Usvajanjem propisa nije predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proistći finansijske obaveze.
- 6) Implementacijom propisa neće biti ostvaren prihod za budžet Crne Gore.
- 7) Nije korišćena posebna metodologija obračuna finansijskih izdataka, već je izvršena procjena na osnovu prethodnog iskustva. Naime, sredstva koja su utrošena prilikom realizacije AP za 2022. godinu, uzeta su kao parametar za izračunavanje finansijskih izdataka za sprovođenje aktivnosti iz ovog AP.
- 8) Usvajanje ovog dokumenta ne stvara finansijske obaveze za državu Crnu Goru.
- 9) Nijesu postojali problemi.
- 10) Nijesu postojale sugestije Ministarstva finansija na inicijativu za donošenje predloga propisa.
- 11) Nijesu postojale primjedbe.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertska podrška i ako da, kako.
- Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije).
- Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni. Obrazložiti.

- 1) Nije korišćena eksterna ekspertska podrška;
- 2) Konsultovane su zainteresovane strane, tj. nevladine organizacije koje se bave zaštitom i unapređenjem ljudskih prava LGBTI osoba;
- 3) Prihvaćeni su predlozi mjera nevladinih organizacija za Akcioni plan za 2023. godinu.
- 4) Proces izrade Akcionog plana za 2023. godinu sproveden je na participativan i struktuiran način. Obuhvatio je:
  - Izradu Izvjestaja o realizaciji Akcionog plana za 2022. godinu– nadležne institucije i civilni sektor dostavili su informacije o sprovedenim aktivnostima i ideje za nove;
  - Učešće članova/ica Nacionalnog tima za koordinaciju praćenja primjene Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba 2019-2023 ;
  - Proces konsultovanja svih zainteresovanih aktera;
  - Analizu rezultata procesa konsultacija i određivanje prioriternih aktivnosti;
  - Definisavanje indikatora;
  - Prosljeđivanje radne verzije dokumenta nadležnim instiucijama radi dobijanja mišljenja;
  - Dopunu i korekcije i
  - Usvajanje Nacrta od strane Nacionalnog tima.

Tekst Akcionog plana za 2023.godinu Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba upućen je na mišljenje nadležnim resornim institucijama i predstavnicima/ama nevladinog sektora, kao i Generalnom sekretarijatu Vlade Crne Gore.

7: Monitoring i evaluacija

- Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?
- Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?
- Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?
- Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?

- 1) Ne postoje prepreke za implementaciju propisa.
- 2) Za sprovođenje propisa nije potrebno preduzimati posebne mjere.
- 3) Glavni indikatori prema kojima će se sprovođenje ispunjenje ciljeva su pokazatelji kojima se određuje sprovođenje politika zaštite i unapređenja ljudskih prava LGBTI osoba, odnosno ciljane vrijednosti i realizovane aktivnosti.
Realizacijom aktivnosti koje su planirane ovim Akcionim planom doprinijeće se ispunjenju sljedećih indikatora:
  - Nivo podrške građana i građanki LGBTI osobama u borbi za ostvarivanje njihovih prava povećan za 10%. u odnosu na 2018. godinu.
  - Stepenn diskriminacije LGBTI osoba u oblasti obrazovanja smanjen za 10% u odnosu na 2018. godinu.
  - Stepenn diskriminacije LGBTI osoba u pogledu prava na sopstvenu kulturu smanjen na nultu vrijednost u odnosu na 2018. godinu.
  - Broj uspješno procesuiranih slučajeva diskriminacije i nasilja nad LGBTI osobama pred policijskim organima povećan za 20% u odnosu na 2018. godinu.
  - Broj uspješno procesuiranih slučajeva diskriminacije i nasilja nad LGBTI osobama pred Državnim tužilaštvom povećan za 20% u odnosu na 2018. godinu.
  - Broj uspješno procesuiranih slučajeva diskriminacije i nasilja nad LGBTI osobama pred sudovima povećan za 20% u odnosu na 2018. godinu.
  - Žalbe građana i građanki na procesuiranje njihovih prava u skladu sa Zakonom o životnom partnerstvu lica istoga pola i zakona kojim se reguliše pravno prepoznavanje roda su manje od 5
  - Najmanje 1000 LGBTI osoba informisano o njihovim zakonskim pravima i instrumentima njihove zaštite
  - Zakon kojim se reguliše pravno prepoznavanje roda je usvojen u Skupštini Crne Gore
  - Smanjen stepenn diskriminacije LGBTI osoba u zapošljavanju za 10% u odnosu na 2018.g.
  - Smanjen stepenn diskriminacije LGBTI osoba u pristupu zdravstvenoj zaštiti za 10% u odnosu na 2018.g.
  - Smanjen stepenn diskriminacije LGBTI osoba u pristupu javnim uslugama za 5% u odnosu na 2018.g.
  - Smanjen stepenn diskriminacije LGBTI osoba u pristupu javnim uslugama za 5% u odnosu na 2018.g.

4) Za sprovođenje monitoring i evaluacije primjene propisa zaduženo je Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava.

Datum i mjesto

6.4.2023.

Starješina

